

УДК 811.111'42:78.036(410)

ЄВГЕН БАЙТЕРЯКОВ, НАТАЛІЯ БАЙТЕРЯКОВА

м. Мелітополь

aurora.aeternam@gmail.com

ДІАХРОНІЧНА ПЕРІОДИЗАЦІЯ ТВОРЧОСТІ ГУРТУ «PINK FLOYD»

Стаття присвячена виявленню діахронічної періодизації творчості британського гурту «Pink Floyd». Запропоновано два типи періодизації: за провідним автором і за панівною тематикою. Кожен з визначених періодів проілюстровано прикладами з альбомів гурту.

Ключові слова: «Pink Floyd», діахронічна періодизація, Роджер Вотерс, Сід Барретт, Девід Гілмор, Полі Семсон.

Однією з сучасних тенденцій лінгвістики можна вважати обирання нетипових об'єктів дослідження. Так, аналізу зазнають листи, текстові інтерв'ю, лірика пісень музичних гуртів тощо. Інтерес дослідників до цих проявів літератури легко пояснити: серед об'єктів такого роду перебуває чимало прозових чи поетичних шедеврів; крім того, сучасне мистецтво тяжіє до синтезу декількох форм його проявлення, причому іноді відокремити ці форми майже неможливо. Саме тому за об'єкт запропонованого дослідження обрано лірику британського гурту «Pink Floyd», що поєднав високохудожні тексти з новаторським музичним супроводом.

На теренах української лінгвістики творчість «Pink Floyd» майже не досліджувалась. Спробу визначення жанрової палітри творчого шляху гурту зробила І. І. Палкіна [5]. Крім того, у дослідженнях І. В. Рубцова і О. Дубенко цитати з пісень «Pink Floyd» наведені як приклади певних стилістичних прийомів. Комплексний аналіз творчості гурту не проводився.

Метою статті є виявлення діахронічної періодизації творчості гурту «Pink Floyd» та стислий аналіз кожного з етапів.

Існує декілька підходів до періодизації творчості літератора чи об'єднання авторів. Так, М. М. Закович вважає за необхідне акцентувати увагу на загальній епосі, до якої відносять митця, та впливі тодішніх віянь на його творчість [3]. Інші вчені висловлюють протилежну думку: головною є необхідність виокремлення етапів саме особистого творчому шляху та впливу цих надбань на епоху. Ми погоджуємося з обома позиціями, однак у

своєму дослідженні акцентуємо увагу на другому підході, оскільки він дозволяє детальніше оглянути формування та рефлексію досліджуваного феномену.

За офіційною інформацією з персонального сайту гурту, «Pink Floyd» розпочали свою діяльність 1965 року, а 2015-го припинили своє існування. Протягом цих 50-ти років гурт зміг пройти довгий творчий шлях, при цьому періоди плідної роботи нерівномірно співвідносяться з роками мовчання.

Аналізуючи лірику гурту за провідним автором (бо, на відміну від поетичної збірки, кожен музичний альбом становить колективну творчість, де свої правки до тексту може додавати кожен учасник), варто виділити три основні етапи. Це **«Pink Floyd» Сіда Барретта (1965–1968)**, **«Pink Floyd» Роджера Вотерса (1969–1985)** та **«Pink Floyd» Девіда Гілмора і Полі Семсон (1986–2015)**. Відразу відзначимо, що такий розподіл етапів є узагальненим. Як зазначено вище, пісні є продуктом колективної творчості, тому за основу було взято автора, який мав найбільший вплив на напрям творчості гурту та змістове навантаження лірики.

Паралельно з періодизацією за провідним автором текстів нами розроблено розподіл творчості за тематикою лірики. Незважаючи на різні зовнішні та внутрішні фактори впливу, «Pink Floyd» майже завжди вдавалося дотримуватись певного курсу в своїх пошуках. Аналіз текстів пісень, що увійшли до різних альбомів гурту, дозволяє виокремити п'ять умовних періодів: **психоделічний (1966–1969), період пошуку орієнтирів**

(1970–1972), екзистенційних шукань (1973–1975), період соціально-політичної творчості (1977–1983) та період висвітлення проблем комунікації (1987–2014). Розподіл є умовним тому, що деякі пісні відрізняються своїм змістовим навантаженням від настрою альбому, а інші мають декілька варіантів трактувань.

Саме поєднання двох наведених класифікацій дає комплексну картину творчого шляху «Pink Floyd», від напівказкових експериментів до концептуальних альбомів.

Отже, психоделічний період у творчості «Pink Floyd» можна вважати періодом становлення. Саме тоді гурт почав усвідомлювати себе як окрему одиницю, що є більшою за суму своїх частин («*It's louder than words // The sum of our parts*» – саме так потім оспіває цей період Девід Гілмор). У дослідженні альбому «*The Piper At The Gates Of Dawn*» було встановлено, що ранній ліриці Сіда Барретта характерна казковість (з відсилками до давніх британських легенд), замріяність («*Alone in the clouds all blue // Lying on an eiderdown // Yip-pee! // You can't see me, but I can you*») і тематика уявної подорожі («*Floating down, the sound resounds // Around the icy waters underground // Jupiter and Saturn, Oberon, Miranda and Titania // Neptune, Titan, Stars can frighten*»). Дві останні характеристики притаманні атмосфері «психоделічного Лондона» кінця 60-х узагалі, тож гурт став одним з найпомітніших речників свого часу [4].

Більшість експертів із творчості гурту вважає саме Барретта своєрідним «ядром» психоделіки. З цим важко не погодитися, оскільки після вимушеної заміни Сіда на Девіда Гілмора (бо Барретт залишив гурт) тексти «Pink Floyd» надовго втрачають легкість, повітряність і невимушеність. Роль головного автора текстів приміряє на себе кожен з учасників колективу. Найближчим до стилю Барретта виявляється матеріал клавішника, Ричарда Райта, однак у порівнянні з роботами Сіда його пісні здаються надто простими. В той самий час бас-гітарист Роджер Вотерс починає впевнено розвивати власний поетичний стиль.

Уже в альбомі «*A Saucerful Of Secrets*» Вотерс на прикладі пісень «*Let There Be More*

Light» і «*Set The Controls For The Heart Of The Sun*» демонструє свій поетичний талант. Його тексти також розвивають тематику уявної подорожі, наслідують Барреттівські містицизм і космічність («*Witness the man who raves at the wall // Making the shape of his question to heaven Whether the sun will fall in the evening // Will he remember the lesson of giving // Set the controls for the heart of the sun*»).

Матеріал альбомів «*Ummagumma*» (1969) і «*Atom Heart Mother*» (1970) можна вважати перехідним етапом від психоделічного періоду до «класичного» «Pink Floyd». З одного боку, маємо ті самі яскраво виражені елементи психоделіки, що й раніше, але з іншого – музика стає складнішою, з'являються змістовно поєднані компіляції треків (особливо яскраво виражено у «*Sisyphus*» з чотирьох частин та «*The Narrow Way*» і «*The Grand Vizier's Garden Party*», обидві з трьох частин, з альбому «*Ummagumma*») та епічні сюїти (як «*Atom Heart Mother*» з однойменного альбому).

Найяскравіше відображають пошук нових орієнтирів, другого періоду творчості гурту, альбоми «*Meddle*» (1971) і «*Obscured by Clouds*» (1972). Лірика майже повністю позбавляється психоделічного впливу (хоча містичні образи все ще захоплюють Вотерса) та стає більш меланхолійною. Деякі дослідники помилково розглядають цей етап як підготовку до релізу найпопулярніших платівок. Така думка є хибною, оскільки образи, метафори та епітети цих двох альбомів сильно відрізняються від наступних проектів «Pink Floyd». На нашу думку, у таких треках як «*Fearless*», «*Fat Old Sun*», «*Wot's... Uh the Deal*», «*Stay*» до текстів гурту повертається втрачена з часів Барретта невимушеність. Також в альбомах фігурує нова для музикантів тематика дорослішання («*Wot's... Uh the Deal*», «*Childhood's End*»).

Третій період розпочався з релізу та шаленого успіху платівки «*The Dark Side Of The Moon*» у 1973 році. Цей альбом принципово відрізнявся від усього, що митці «Pink Floyd» робили раніше. Більш того, альбом став проливом на рівні світової рок-музики. Найголовніша тому причина – його концептуальність. Роджер Вотерс задумав написати цільний за ідеєю твір із 10 частин. У цьому творі йдеться

про людські вади, проблеми сучасного суспільства, страхи та надії звичайної людини [1]. Так, Вотерс розвинув тему дорослішання та швидкого темпу життя («Breathe», «Time», «On The Run»), разом з Ричардом Райтом змалював страх перед смертю («The Great Gig In The Sky»), описав владу грошей («Money») та проблему соціальних конфліктів («Us and Them», «Any Colour You Like»). Усі ці чинники призводять до божевілля («Brain Damage»), але існує ідеальний – нематеріальний світ по той бік Місяця («Eclipse»).

Цей альбом відкрив світу нове обличчя «Pink Floyd». Окрім безпосереднього співання (лірика Вотерса), в альбомі присутні фрагменти роздумів та розповідей людей, які не входили до гурту, за темою кожної з пісень. Іноді риторичні запитання та влучні аксіоми становлять єдиний текстовий зміст пісні («The Great Gig In The Sky»).

Екзистенціальні шукання продовжились у наступному релізі гурту, також концептуальному альбомі «Wish You Were Here» (1975). Цього разу головними темами стали відсутність, відчуження і божевілля. Трек із дев'яти частин «Shine On You Crazy Diamond» присвячено Сиду Барретту і тому світові, що він відкривав для гурту (навіть із назви композиції можна скласти ім'я Syd – «Shine on You crazy Diamond»). У тексті цієї пісні Роджер Вотерс демонструє цікавий взаємопов'язаний ряд епітетів. У подальшій творчості такий «список» стане певною «візитною картою» Вотерса-поета. Одноійменно з альбомом композиція «Wish You Were Here» має декілька трактувань. Хтось, зокрема Девід Гілмор, також пов'язує лірику з трагічним божевіллям Сіда, інші, в тому числі сам Вотерс, схиляються до опису ідеї втечі від самого себе.

Треки ж «Have A Cigar» і «Welcome To The Machine» свідчать про відображену у наступних альбомах зміну тематики. Від пошуків сенсу та змісту життя «Pink Floyd» переходять до висвітлення соціальних проблем і змалювання антиутопічного світу. Так, «Have A Cigar» розповідає про правила «великої гри» в музичній індустрії, а текст «Welcome To The Machine» узагалі є алюзією на сучасне Вотерсове суспільство.

Четвертий період, соціально-політичного спрямування текстів гурту, став для «Pink Floyd» найважчим. Колектив не витримав цього випробування та в 1985 р. знову втратив основного автора текстів. Однак, незважаючи на внутрішні конфлікти, музиканти записали ще три концептуальні альбоми: «Animals» (1977), «The Wall» (1979) та «The Final Cut» (1983).

Відповідно до тематики, тексти пісень і застосовані в них художні засоби стають більш жорсткими та символічними. З перших до останніх строф альбому «Animals» простежується сильний вплив творчості Орвелла (а саме, твору «Скотний Двір») на Вотерса, навіть концепція змалювання людського суспільства та його вад через зображення звірів є загальною. Але варто відзначити важливу деталь: на відміну від зовнішньо схожого «The Dark Side Of The Moon», «Animals» оспівує не шукання і можливість знайти кращий світ, а саме антиутопічні реалії, причини та наслідки їх виникнення. Ця зміна акцентів зумовлена, насамперед, тією напругою, яку переживали учасники гурту, починаючи з вибуху популярності 1973 р.

«The Wall» серед прихильників «Pink Floyd» аргументовано вважається найкращим творінням Роджера Вотерса, вершиною його таланту автора текстів і музиканта. Концептуальний альбом із 26 треків розповідає багатогранну і трагічну історію, що переплітається з власним досвідом Вотерса, Гілмора, Райта, Мейсона і Барретта. Головний герой Пінк (що вже є символічним) намагається вижити в суспільстві, повному бруду. З дитинства та шкільних років (пісні «The Thin Ice», «Another Brick In The Wall (Part I)», «The Happiest Days Of Our Lives», «Another Brick In The Wall (Part II)», «Mother») Пінк відчуває тиск системи. Сум за татом, який загинув на війні (цю тему Вотерс, що втратив батька у Другій світовій війні, розвиватиме в подальшій творчості), та проблеми в особистому житті змушують головного персонажа відгородитися від світу Стіною («Empty Spaces», «One Of My Turns», «Another Brick In The Wall (Part III)», «Goodbye Cruel World») [2].

Подальші події розгортаються в уявній реальності Пінка. Він усе більше замикається

у собі («Hey You», «Nobody Home», «Comfortably Numb»), починає звинувачувати себе в тому, що сталося, та врешті-решт постає перед уявним судом («The Trial»). За вироком суду, Стіна ламається та альбом зациклюється, починаючися знову. Цікавою є прихована фраза Вотерса, що поєднує фінал і початок альбому: «Isn't it where we came in?».

Антивоєнна тематика «The Wall» була продовжена в останньому альбомі Вотерса у складі «Pink Floyd» – «The Final Cut». У ліриці цього концептуального твору Роджер також запроваджує неоднозначні символи та підкреслює їх значимість епітетами, «списком» метафор, рефренами та гіперболами («*But in the space between the heavens // and in the corner of some foreign field // I had a dream // I had a dream // Goodbye Max // Goodbye Ma // After the service when you're walking slowly to the car // And the silver in her hair shines in the cold November air // You hear the tolling bell*»).

Після виходу Вотерса зі складу гурту існування «Pink Floyd» опинилося під загрозою. Якби Девід Гілмор, вокаліст і гітарист, не доклав чималих зусиль до переосмислення гурту як такого, наша періодизація була б значно коротшою. Але саме завдяки Гілмору 1987 р. виходить платівка «A Momentary Lapse Of Reason», що розпочинає останній період творчості «Pink Floyd».

Музикознавці аргументовано вважають Девіда Гілмора одним із кращих гітаристів у рок-музиці. Саме йому належить найкраще гітарне соло ХХ століття; внесок Девіда до формування прогресивного року важко переоцінити. Однак із написанням текстів справи були дещо гірші: новий лідер гурту сам визнавав, що Роджер був кращим поетом з чотирьох музикантів. Однак це не завадило Девіду з допомогою інших учасників колективу створити концептуальний альбом («A Momentary Lapse Of Reason»), присвячений саме пошуку нового напрямку (композиція «On The Turning Away»), стану розпачу («Sorrow») і набуттю нової надії («Learning To Fly»). На відміну від попереднього альбому, «A Momentary Lapse Of Reason» викликає в реципієнта асоціації зі світлом у кінці тунелю. Це зумовлено тим, що Гілмор-поет набагато частіше за Вотерса використовує паралелізми та

алегорії з позитивним змістовим навантаженням. Тобто в текстах Вотерса головною є сама проблема, а в ліриці Гілмора – примара її вирішення.

Наступний (і впродовж двадцяти років останній) альбом «Pink Floyd» дістав назву «The Division Bell» та додав ще одного автора до списку митців гурту. Жінка Девіда Гілмора, Полі Семсон, письменниця та журналістка, запропонувала свою допомогу та змогла створити тексти, що органічно вписалися до концепції альбому. Основна їх тематика – це проблеми комунікації між людьми (композиції «What Do You Want from Me?», «Wearing the Inside Out», «Keep Talking», «Lost for Words») та певне підбиття підсумків творчого шляху «Pink Floyd» («Poles Apart», «High Hopes»). Альбом також є концептуальним. Поетичний стиль Семсон багато в чому наслідує традиції Волта Вітмена (особливо щодо схожості епітетів), котрий також вплинув на тексти пісень багатьох рок-музикантів. Іноді ламаний віршовий розмір лірики Полі ідеально зійшовся з музичним супроводом гурту, надавши йому вже третє народження.

Останній альбом «Pink Floyd» – «The Endless River» (2014) – містить лише одну композицію з лірикою Полі Семсон, тому лінгвістичний інтерес до нього обмежений саме цим треком. «Louder Than Words» є певною поетичною відсилкою до композиції «High Hopes» з «The Division Bell», тому що також розповідає про шлях гурту. Рефрен «*this thing [that] we do*» використовується п'ять разів, акцентуючи увагу саме на теперішньому часі і на тому, що історія «Pink Floyd» ще не завершена.

Також в альбомі присутній трек «Talkin' Hawkin'», що майже повністю дублює «Keep Talking» з попередньої платівки. Тут «вокалістом» та автором слів виступає відомий вчений Стивен Гокінг, який за допомогою вокального процесора розповідає про важливість процесу та власне факту спілкування в сучасному світі.

Таким чином, творчість гурту «Pink Floyd» можна розподілити на конкретні періоди за двома ознаками: за провідним автором і панівною тематикою. Кожен з альбомів «Pink Floyd» носить відбиток приналежності до певного періоду. Наше дослідження є підставою

для більш детального дослідження кожного з визначених періодів, встановлення взаємозв'язку між ними, опису характерних ознак конкретних альбомів, стилістичного аналізу конкретних пісень.

Список використаних джерел

1. Байтеряков Є. Концептуальні особливості лірики групи «Pink Floyd»: (на основі матеріалів альбомів «Dark Side of the Moon», «Wish You Were Here» та «The Wall») / Є. Байтеряков // Мови та літератури у полікультурному суспільстві: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (15 листопада 2013 р.). — Маріуполь: МДУ, 2013. — С. 180—182.
2. Байтеряков Є. О. Предметні та соціальні ознаки концепту «Стіна» в музичному альбомі «The Wall» групи «Pink Floyd» / Є. О. Байтеряков, Н. Ю. Байтерякова // Мова. Свідомість. Концепт:

зб. наук. пр. — Мелітополь, 2014. — Вип. 4. — С. 133—137.

3. Закович М. М. Періодизація розвитку української культури [Електронний ресурс] / М. М. Закович. — Режим доступу: http://www.ebk.net.ua/Book/cultural_science/zakovich_kulturologiya/part3/301.htm.
4. Насалевич Т. В. Метафоричність образів в альбомі «The Piper at the Gates of Dawn» гурту «Pink Floyd» / Т. В. Насалевич, Є. О. Байтеряков // «Conduct of Modern Science — 2015»: Materials of the XI International Scientific and Practical Conference. — Vol. 16. Philological Sciences. — Sheffield: Science and education LTD, 2015. — Р. 29—33.
5. Палкіна І. І. Жанрова палітра концептуальних альбомів у творчості «Pink Floyd»: від вокального циклу до рок-опери [Електронний ресурс] / І. І. Палкіна. — Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.

EVGEN BAITERIAKOV, NATALIYA BAITERIAKOVA
Melitopol

DIACHRONIC PERIODIZATION OF THE CREATIVE WORK OF THE GROUP «PINK FLOYD»

The article deals with the revealing of diachronic periodization of creative work of the British group «Pink Floyd». The two types of periodization have been revealed: according to the leading author and to the prevailing theme. Each of the identified periods has been illustrated with the album examples of the group.

Key words: «Pink Floyd», diachronic periodization, Roger Waters, Syd Barrett, David Gilmour, Polly Samson.

ЕВГЕНИЙ БАЙТЕРЯКОВ, НАТАЛИЯ БАЙТЕРЯКОВА
г. Мелітополь

ДИАХРОНИЧЕСКАЯ ПЕРИОДИЗАЦИЯ ТВОРЧЕСТВА ГРУППЫ «PINK FLOYD»

Статья посвящена обнаружению диахронической периодизации творчества британской группы «Pink Floyd». Предложено два типа периодизации: по ведущему автору и по основной тематике. Каждый из выявленных периодов проиллюстрирован примерами из альбомов группы.

Ключевые слова: «Pink Floyd», диахроническая периодизация, Роджер Уотерс, Сид Барретт, Дэвид Гилмор, Поли Семсон.

Стаття надійшла до редколегії 03.04.2016